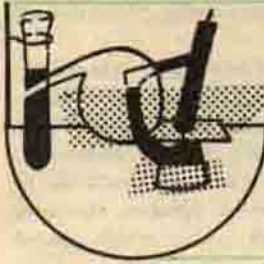

olan Alpinizm'in geniş anlamı içinde bugün bütün dünyada 55 veya 60 milyonluk bir insan topluluğu senenin 4 mevsiminde Dağ tabiatına gitmektedir. Bu büyük hareketin sağlanabilmesi için taşıtlar, evler, barınaklar, Dağ okulları, öğretim üyeleri, rehberler, bu alandaki yayınlar, ilgili malzemelerin imali ve tevzii gibi çok çeşitli bir örgütü düşünürsek, bir (Dağ endüstrisi) nden de bahis edebiliriz. Bu endüstri sayesinde yüzbinlerce insan yaşantısını sağlayabilmektedir.

Memleketimizde Kara tabiatı, Dağcılık konusunda bütün çeşitleri, gözümüzün önüne cömertlikle sermiştir. Doğudan batıya, kuzeyden güneye vatan yüzeyine bir göz atarsak tabiatın bu alandaki cömertliğini, buralarda ruh ve beden sağlığını karşılayacak, çok zengin tabiat güzelliklerinin ve ihtişamının şaklı olduğunu görürüz.

Bütün bunları, vatandaşa mal edebilmek için ta 1939'lardan bu yana resmî kanallardan, daha evveleri de özel yollardan bazı didinmeler ve çabalar yapılmıştır. Fakat ne yazık ki bu çabalar, çeşitli bakımlardan ve bilhassa sporu yalnız ve yalnız bir yarışma diye anlayan ve yalnız "Aslar", "Yıldızlar" peşinde koşan bir örgüt içinde verimli olamamaktadır. Bu kısır didinmelerin neticeleri de bir yerde toplanıp vatandaşa iletilmediğinden, memleketimizdeki tabiat hazinesi hakkında vatandaşların pek az fikri vardır, ekseri de yoktur.

Memleketimizdeki bu hazinenin çeşitli yerlerdeki muhteşem şekillerine ve bu konunun diğer yabancı ülkelerde ne şekilde işlenildiğine bir başka yazımızda değinmek üzere bu yazıya burada son verir ve tüm tabiatı içdenlikle seven okurlarımıza esenlikler dileriz.

BILGINLER DÜNYASI

Dr. Toygar AKMAN

Eski Yunan Filozofu Eflâton (Platon), Devlet yönetiminin, ancak Filozoflar elinde mutluluğa ulaşacağına inanmıştı. Ona göre, Filozof, bilge ve erdem sahibi bir kişi olduğu için, devleti de ancak bu nitelikleri olanlar yönetebilir. Bu nitelikleri olmayan bir devlet adamının ise, filozofun yanında hiç bir değeri olamaz. Eflâton, bir diyalogunda, Sokrat'ı şöyle konuşturur:

"SOKRATES - Devlet adamı ile Filozof.. Neler diyorsun, Theodoros?.. Hesap ile Geometri'de üstat olanın ağzından mı bu sözü işitiyorsun?"

THEODOROS - Hangi sözü Sokrates?"

SOKRATES - Devlet adamı ile Filozofu, sanki, birbirine eşit değerlermiş gibi ele alıyorsun. Oysa, bu değerlerin arasındaki ayrılık, hiçbir geometri oranı ile açıklanamayacak kadar büyüktür.." (1)

Eski Yunan düşünürlerinin eserlerinin, yüzyıllar sonra, yeniden su yüzeyine çıkarılması ile birlikte, kültür ve bilim alanında da çalkantılar başlamıştı. Eflâton'un, yukarıda işaret ettiğimiz sözlerini dikkate alan bazı devlet adamları da, ülkelerini erdemli ve bilgili olarak yönetmek için, yanlarında, Filozofları bulundurus olmuştular. Bütün bu gelişmeler yanı sıra Bilim ve Teknik'te yapılan büyük aşamaların, günün birinde devlet yönetimine dek uzanabileceğini ise, hiç bir devlet adamı (hatta filozof) düşünmemişti.

Devlet yönetiminde, bilim ve teknolojinin ulaştığı aşamalardan yararlanılabildi. Bilginlerin görüşleri dikkate alınabiliyordu. Fakat, devlet yönetimi, bambaşka bir şeydi. Filozofların, masa başı çalışmaları ile vardıkları sonuçlara göre bir devlet düzeni kurulamayacağı gibi, bilginlerin, laboratuvarlarında yaptıkları bir kaç deneyle ulaştıkları başarıya dayanarak, kendilerine devlet yönetimi teslim edilemezdi.

Kısaca, devletleri, ancak politika ile uğraşanlar yönetebilirlerdi. Bu yönetim, ancak onların tekelinde idi. Filozofların yönetiminde bir dünya düşünülemez gibi, bilginlerin yönetiminde de bir dünya olamazdı..

İşte, çağımız başına gelinceye kadar, devletlerin yönetimi konusunda, genel tutum, böyle idi. Oysa, daha yüzyıllar öncesinden beri, bilimdeki gelişmeler, klasik düşünce ve taassupları zorlayarak, büyük hamleler yapıyor ve çevresine karşı büyük patlamalar gösteriyordu. Bertrand Russel'in de belirttiği gibi:

"... Bilimin ilk ciddi patlaması, 1543'te Copernikus kuramının yayımlanmasıdır. Fakat, bu kuram XVII. Yüzyılda Kepler ve Galileo tarafından ele alınıp ıslah edilene kadar etkili olmamıştır. Sonra, bilimle dogma arasında uzun bir savaş başladı. Gelenekçiler, yeni bilgi karşısında, kaybedecekleri bir mücadeleye giriştiler.." (2)

"Dogma"nın, "Bilim" ile; Gelenekçilerin, Bilimciler ile savaşa girişmeleri, bir diğer anlamda "Dünya Yönetimini Elden Bırakmama"dan başka bir şey değildi. Dogmacılar, gelenekçiler, bu savaşı kazanamayacak olurlarsa, o güne dek, "Kesin Gerçek!" diye ileri sürdükleri kuramların hepsi yıkılacaktı ve onlar da, o güne kadar toplum içinde sağladıkları üstün mevkilerini, kaybedeceklerdi. Oysa, bilimcilerin, "Dünya Yönetimini Ele Geçirme" diye bir amaçları yoktu. Onlar, yalnızca, dogmacıların ileri sürdüklerinin yanlış olduğunu saptamaya ve "Evrenin Gerçek Yapısını Bilimsel Yönden Açıklamaya" çalışıyorlardı.

Ne hazindir ki, tarih kitapları, Napoleon'un savaşlarını ve Katerina'nın maceralarını ayrıntılarına dek anlatır; olayların yıl, ay ve günlerini zorla ezberletirmeye özel bir çaba gösterir de, dogmacıların açıkları amansız savaş sonunda, bilim adamlarının, nelerle karşılaştıklarını ve onların nasıl katledildiklerini pek fazla önemsemez!

Copernikus'un bilimsel görüşlerini, kendi yapmış olduğu gök dürbünü ile inceleyerek doğrulayan ve "Merkez'in, "Dünya" olmayıp "Güneş" olduğunu ileri süren Galileo, kilisenin hücumına uğruyor ve Engisizyon'da sorguya çekilerek, görüşlerinin yanlış olduğunu itiraf etmesi için tehdit ediliyordu. Yaşlı bilgin, bu ölüm tehdidi karşısında, şu sözleri yazmak zorunda kalıyordu:

".. Roma'da Minerva Manastırında, 22 Haziran 1633'te, ben Galileo, kendi elimle, yukarıdaki gibi, sözlerimden geri dönüyorum.."

Çok iyi bildiği gibi, Galileo'nun, bütün bu tehditlere rağmen "— Ama gene dönüyor!" diye direnmede bulunduğu ileri sürülmektedir. Bu konuya değinen Bertrand Russell,

"... Galileo'nun mahkeme huzurunda bu itiraf ve sözlerini geri aldığı bildirilen yazıyı okuduktan sonra, "Eppur si muove" — Ama gene de hareket ediyor — dediği, doğru değildir. Bunu söyleyen insanlıktı. Galileo değil.. " (3)

diyerek, Galileo'nun şahsında İnsanlığın çektiği çileyi, çok güzel belirtmektedir.

Copernikus ve Galileo'nun görüşlerini çok ateşli bir şekilde savunan ve İngiltere, Fransa ve Almanya'ya giderek düşünürleri uyarmaya çalışan bir başka bilgin, Giordano Bruno ise, bu aşırı cesaretinin karşılığını çok pahalı ödemişti. Venedik'e döner dönmez, Engisizyon'un pençesine düşmüştü, önce altı yıl hapsedilmişti. Altı yıl sonra da Roma'da herkesin gözü önünde kitapları ile birlikte yakılmıştı.

Giordano Bruno'nun uğradığı bu zulmü, bir modern düşünür şöyle değerlendirmektedir:

".. Bu zulüm ve alçaklığın, Amerika'nın Kristof Kolomb tarafından keşfinden yüz yıl sonra ve zamanımızdan üç ası önce yapılmış olması, acınacak bir noktadır.. " (4)

Ancak, bütün bu katliam ve zulümler, bilginlerin, "Evrenin, İnsanın ve Toplumun Gerçek Yapısı"nu araştırmalarını önlemiyordu. Bir başka bilgin, Tycho Brahe, gökyüzü varlıklarını, bilimsel yönden incelemeye çalışıyordu. Fakat "Astroloji" yerine "Astronomi" ile uğraştığı için, Kral İkinci Friedrich tarafından işinden kovuluyordu. Çünkü, Krallar için önemli olan "Astroloji" (yıldızların hareketlerinin insanlar üzerindeki etkileri ve onların yönetim güçlerini ayarlaması) diye adlandırılan bir kehanet bilimi idi. Bunun yerine, "Astronomi" adındaki gerçek bilimsel çalışmaya izin verilemezdi. İşinden kovulan Tycho Brahe, 1599'da Prag'a gitmiş, bu kez başka bir Kral tarafından (Rudolf II), saraya matematikçi olarak atanmıştı.

Bu sarayda, Brahe'nin bir öğrencisi olan Johannes Kepler ise, hocasının ölümünden sonra (1601) aynı göreve atanmıştı. Kepler, "Gezegenlerin Hareketi Hakkında Üç Kanun"unu, burada yaptığı bilimsel çalışmalar sonunda saptayabilmişti. Poincaré'nin de çok güzel belirttiği gibi,

".. Eger, Kepler ile Tycho Brahe, yaşayabildilerse, bu, gök cisimlerinin, kavuşum halleri esasına dayanan kehanetlerini, bir takım safdül krallara satmaları sayesinde olmuştur. Eger, bu hükümdarlar, bu derecede mutekid olmasalardı, belki de biz tabiatın (doğanın) hapsilerine uyduğuna inanmakta devam edecek ve hâlâ cehalet içinde yüzecektik.. " (5)

Ünlü bilgin Newton'un, Fizik ve Astronomi bilimlerinin temellerini kesinlikle ortaya koyması, dogmacıların ve gelenekçilerin saldırılarını bir hayli yavaşlatmıştı. Newton'un bilimsel bulguları, yalnızca dogmacıları değil, bilim çevresini bile şaşkına çeviriyor ve her geçen gün kendisine karşı duyulan saygıyı da artırıyordu. İngiltere'nin en yüksek bilim kurulu "Royal Society"ye 1703 yılında başkan olarak seçilmiş ve ölüm yılı olan 1727'ye kadar da başkan olarak kalmıştı. Bilimsel çalışmalarını yanı sıra, adının başına takılmış olan "Sir" ünvanı da Newton'un kişiliğine duyulan saygıyı güçlendiriyordu. Newton'un bilimsel bulgularına ve şahsına duyulan bu saygı, aynı zamanda "Bilime Saygı" biçimini de aldığından, bilginler, çalışmalarını rahatça ortaya koyabilmek olanağına erişiyorlardı.

Oysa, kendisinin tam yüzyıl önce, bir diğer büyük bilgin Descartes, Organismal Yapı'nın işleyişini bilimsel yönden saptayabilmek için giriştiği araştırmalarını, "Makineler - Hayvan Modeli" adıyla ortaya koyabiliyordu. Descartes hakkında incelemede bulunan Charles Adam'ın da özellikle belirttiği gibi,

".. Descartes, "Makineler - Hayvan" teorisinin taşıdığı, verirken, her çeşit ithamı ve suçlanmayı ortadan kaldırmak ve Skolastiklerin hücumlarından korunabilmek için, bitkisel ve hayvansal ruh diye

tanıdığı cisimleri birer araç olarak kullanmaya çaba gösteriyordu..” (6)

Descartes böyle yapmayı da “İnsan - Makine Modeli” adı ile bir bilimsel tanıtma çabasına girişmiş olsa idi, hiç şüphe yok ki, dogmatikler ve gelenekçiler, onun da yakasına yapışacaklardı.

Bir an, bu olayların, yaşadığımız yüzyıldan çok geride olduğu, çağımızda böyle şeylerin olmayacağı aklı gelebilir. Ne yazık ki, çağımızda da, buna benzer örnekler bulunmakta.

Relativite Teorisini kuran, Fizik ve Astro-Fizik bilimlerinde büyük devrimler yapan ve 1921 yılında Nobel Ödülünü alan, Einstein, 1933 yılında Berlin’de kitapları yakılarak lanetleniyordu. Giordano Bruno’nun, Roma’da uğradığı felâketin bir aynına uğramak üzere bulunan Einstein, Almanya’dan Fransa’ya geçiyor bir süre orada kaldıktan sonra Belçika’ya gidiyor ve oradan da Amerika’ya göç ediyordu. Nasyonal Sosyalizm Almanya’sının politikası, onu Almanya’dan kovduğu halde, Einstein, hayatının sonuna dek, Atom Bombası’nın “Uluslararası Bir Bilim Kurulunun Kontrolünde Olması” için savaşıyordu. 1955 yılında gözlerini kapadığı zaman, amacına ulaşamamıştı ve bilginlerin isteğine politikacılar üstün gelmişlerdi. Bugün de olduğu gibi, politikacılar, yönetimi bırakmıyorlardı.

Görülüyor ki, yalnızca “Bilimle uğraşarak İnsanlığa Hizmet” için çırpan ve hiç bir zaman “Yönetim” ya da “Yönetici”lerle çatışmayı düşünmeyen bilginler dahi, dogmatik ve gelenekçilerin hüsnüna uğramışlardır.

Dogmatik ve gelenekçi olmayan yöneticiler ise, ülkelerinin, ancak bilim yardımı ile kalkındırılıp geliştirilebileceğini idrak ettikleri için, bilginler ile dost olmaya yönelmişlerdir. Hiç kuşku yok ki, bu yöneticiler de, günün birinde, “Bilginler Dünyası”nın kurulacağını, akıllarına bile getirmemektedirler. Onlar için önemli olan, “Bilimden Yararlanma”dır. Bu nedenle de, bilim yapan kişilerin, çalışmalarını geliştirmeleri için, her türlü kolaylığı göstermektedirler. Avrupa ve Amerika’da, özel sektör yöneticilerinin, (devlet sektöründen çok daha fazla) bilginlere olanaklar sağlamaları, bu bilginlerin, buluş ya da icadlarından ya da görüşlerinden yararlanabilmeleri içindir.

Kısaca, yöneticiler, şimdi, çevrelerinde, (filozoflar yerine) bilginleri toplamaya çaba göstermektedirler. Devlet yöneticileri de, bilimsel gelişmelerden daha geniş ölçüde yararlanabilmek için, yeni bilim kolları, fakülte ve enstitüler açmakta ve yepyeni bir eğitim sistemine yönelmektedirler.

Özellikle, Sibernetik, Otomasyon ve Elektronik Beyin bilim ve teknolojisinin, bütün batı ülkelerinde hızla gelişmesi, devletlerin en yüksek yürütme organı olan Hükümetlerde bile yeni bakanlıkların kurulma-

sını zorunlu kılmaya başlamıştır. Rusya’da ayrı bir “Otomasyon Bakanlığı”nın kurulması karşısında, ünlü İngiliz Elektronik Beyin Bilgini, Sir Leon Bagrit, İngiltere’de ayrı bir “Çağcılışma Bakanlığı” kurulmasını önermekte ve şöyle demektedir:

“.. Varolan kuruluşlara ve çıkarılara olabildiğince az dokunarak, çağcıl (modern) düzeye uyma çabalarını hızlandırmak için, bu özel görevle sorumlu bir Bakan’ın gerekliliğine inanıyorum. Bu Bakan’a, Rusya’daki gibi “Otomasyon Bakanı” değil —çünkü sorun yalnızca otomatikleşme’yi kapsamıyor— “Çağcılışma Bakanı” denilebilir. Durumu da, Hükümet’te yer alan en önemli yer, ulusal amaca ulaşmak için, diğer bakanlıkların politikalarını düzenleme yetkindeki Savunma Bakanı gibi, olabilir..” (7)

Sir Leon Bagrit’in bu önerisini daha geniş ve ölçüde daha da kapsamlı bir biçimde düşünecek olursak, Hükümetlerin Bakanlıklar kadrolarının, “Komünikasyon Bakanlığı”, “Modern Fizik Uygulama Bakanlığı”, “Atom Hizmetleri Bakanlığı”, “Teknik Bilimler Eğitimi Bakanlığı”, “Uzay Araştırmaları Bakanlığı”, “Biyo-Sibernetik Evrim Bakanlığı” .. v.b. adlarda yepyeni yapılarıdan oluşacağını kestirebiliriz. İlk bakışta, bu bakanlıklar, çok fantastik ya da hayall gibi görünebilir. Ancak, teknolojiadaki dev aşamalar göz önüne getirilince, bu gibi bakanlıkların kurulmasında, hatta biraz geç bile kalınmakta olduğu kavranılacaktır.

Bilim ve Teknoloji, öylesine büyük bir hızla geliyor ki, yakın bir gelecekte, “Bilginler Dünyası”nın kendiliğinden kurulacağı, her geçen gün, daha da kuvvetle hissediliyor. Yalnızca “Sezgi”si değil, insanın en güçlü yanı olan “Hayal Gücü” de son 15 - 20 yıldır, özellikle bu konuyu işliyor. Binlerce “Hayal Bilim (Science Fiction) Yazarı”, yeryüzünün yakın geleceğinin, “Bilginler Dünyası” olacağını anlatmaya çalışıyor.

“Hayal Gücü”müzün, yakın bir gelecekte, bir “Bilginler Dünyası”nın kurulacağını ısrarla işaret etmesinin bir başka nedeni de, Dünyamızın, bugün karşılaştığı bir çok sorunların, politik yönetim sistemleri ile çözümlenememesinden olsa gerektir. “Hizle çoğalan Dünya nüfusu” .. “Çevre kirlenmesi” .. “Üretim kaynak ve kapasitelerinin, nüfus yoğunluğuna oranla gittikçe azalması” .. “Çeşitli ülkeler arasındaki sosyo-ekonomik gerilimlerin, her an yeni bir savaş’a doğru yönelmesi” .. “Petrol, kömür, çeşitli madenler .. v.b. doğal kaynakların tükenmekte olması” .. “İnsanlığın yaşamını sürdürülebilmesi için, yepyeni Enerji kaynaklarını bulup icad edebilme işine girişmesi” .. “Gezegimizin henüz çok genç olmasına rağmen, her an ihtiyarlamakta olması” .. “Dünya nüfusunun bir kısmının, yakın bir gelecekte, yeni gezegenlere göç ettirilmesi zorunluğunda kalınacağına şimdi den hissedilmesi.” .. v.b. gibi sorunlar,

politik yönetim sistemlerinin, kanun, karar ya da emir ve buyrukları ile bir anda çözümleniverecek sorunlardan değildir.

Bu nedenledir ki, insanların geleceğinin düzenlenmesi amacı ile, politik yöneticilerin toplantıları dışında, Uluslararası yepyeni bilimsel kurum ya da kuruluşlar meydana getirilmektedir. Bu kurum ya da kuruluşlarda, bütün bu problemler, bilginler ile birlikte görüşülüp incelenmektedir. Bir başka deyişle, politikacılar, bilginlerin, bu problemlerin çözümü hususunda (hiç bir ırk ve milliyet farkı olmaksızın) önerilerini dinlemek ve onların, insanların yönetimi hakkındaki görüşlerini dikkate almak zorunda kalmaktadırlar.

Bu bilimsel ve uluslararası toplantılarda alınan kararları ya da önerileri dikkate alan ve kendi ülkelerinde uygulayan yöneticiler, o ülkeleri, diğer ülkelerden daha üstün bir düzeye erdirmekte, bilimsel gelişmelere kulaklarını tıkayan yöneticiler ise, ülkelerini çağ dışına itmektelerdir.

Batu ülkelerinin, bir kaç yüzyıl önce, Dünyamızın henüz bilinmeyen topraklarını keşiflerine bir göz atınız. Sömürge toprakları arayan kumandan, askerler ve iş adamları ile maceraların, bu yeni topraklara akımından başka bir şey görmeyeceksiniz.

Oysa, yakın bir gelecekte, eğer Dünya nüfusunun bir kısmının, başka bir gezegene göç ettirilmesi zorunluğu ile karşı karşıya gelinecek olursa, bu göç, yüzyıllar öncesi göçlerinin hiç birine benzemeyecektir. Telstar tipi uydu'yu "Hayal Gücü" ile 15 yıl öncesinden düşünüp ilk kez ortaya atan ünlü İngiliz Fizikçisi Arthur S. Clarke'in "Geleceğin Çehresi" adlı

eserinde, her an, "Bilginler Dünyası"na doğru nasıl gitmekte olduğumuz, çok güzel bir anlatımla dile getirildiğinden, onun şu sözlerini buraya aynen almamız, yerinde olacaktır:

"...Yağın halinde göçüp yerleşme devri, bir daha geri gelmemek üzere geçmiştir. Uzay, birçok şey kabul edebilir, fakat muhakkak ki, sizin yorgun kalabalıklarınızı, üst üste yığılmış, serbestçe nefes alabilmek özlemi içindeki zavallı kalabalıkları'nızı, barındıracak bir yer değildir. Eğer, bir gün Merih toprakları üzerinde bir "Hürriyet Heykeli" dikilecek olursa, kaidesinde, şu sözler yazılı olacaktır: "Bana, atom fizikçilerinizi, kimya mühendislerinizi, biyoloji uzmanlarınızı ve matematikçilerinizi veriniz!.." (8)"

- (1) EFLÂTUN POLİTİKOS: 257. b.
- (2) RUSSELL B.: *Batı Felsefesi Tarihi* (Yeni Çağ), İstanbul, 1970, Sa: 36.
- (3) RUSSELL B.: *Bilimden Beklediklerimiz*, Çeviren: A. Yakahoğlu, Ankara, 1957, Sa: 22.
- (4) JAUNCEY G.E.M.: *Modern Fizik*, Çev.: S.M. Uzdilek - N. Kürkcüoğlu, İstanbul, 1949, Sa.: 13.
- (5) POINCARÉ Henri: *La Valeur de la Science* (Bilimin Değeri), İstanbul, 1964, Sa.: 150.
- (6) ADAM Charles: *Descartes* (Hayatı ve Eserleri), İstanbul, 1952, Sa.: 41.
- (7) BAGRIT Sir Leon: *Otomatikleşme Çağı*, Çev.: Aysel Usluata, İstanbul, 1972, Sa.: 29.
- (8) CLARKE Arthur C.: *Geleceğin Çehresi*, Çev.: Sebati Ataman, İstanbul, 1970, Sa.: 70.

• *Düşünmeden öğrenme kaybedilmiş bir çabadır.*

CONFUCIUS

• *Pratiğe konmuş büyük düşünceler büyük eylemler haline gelir.*

William HAZLITT

• *Tek akıl gerçektir.*

GEOTHE

• *Aklın başlangıcı terimlerin tanımlanmasıdır.*

SOKRAT

• *Dünya güzel bir kitledir ama, okuyamayanın faydası azdır.*

Carlo GOLDONI